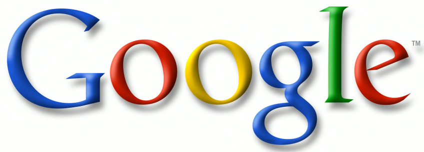
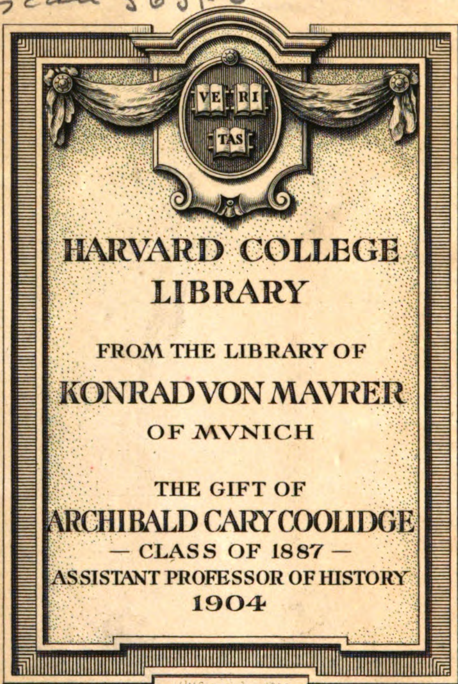

Scan 3631.3
VE RI
TAS
HARVARD COLLEGE
LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
KONRAD VON MAVRER
OF MVNICH
THE GIFT OF
ARCHIBALD CARY COOLIDGE
— CLASS OF 1887 —
ASSISTANT PROFESSOR OF HISTORY
1904
J.W.Spenceley 1904

Jörgen Jörgensens

Usurpation i Island

i Aaret 1809.

Historisk fremsat,

og

med nogle faa Bemærkninger ledsaget

af

S. Schulesen.

Kiöbenhavn, 1832.

Trykt, paa Udgiverens Forlag,

hos Jacobsen, Springgade No. 81.

Forord.

Den jørgensenske Usurpation i Island i Aaret 1809 er unægtelig i sit Slags i flere Henseender historisk mærkværdig. Saavel dette, som ogsaa de mange forskiellige Domme, man har fældet om Islændernes Fremgangsmaade og øvrige Forhold under denne Periode, har bevæget mig til at udgive en kort Beretning om den hele Tildragelse, ledsaget med nogle enkelte Bemærkninger. For saa vidt disse maatte være til Fordeel for mine Landsmænd, har jeg søgt, saavidt muligt, at give Læseren Beviser i Hænderne, og for øvrigt holdt mig til de Berretninger, man allerede har om denne Gjenstand, saavel i adskellige Nr. af Bladet „Dagen" for bemeldte Aar, som ogsaa den af 2 agtværdige Landsmænd i de islandske Efterretninger (Islendsk Sagnablød) for Aaret 1817 herom givne Forklaring. Hvad angaaer de enkelte Breve af Jørgensen, som ikke findes anførte i bemeldte Tidsskrivter, saa ere disse mig velvilligen meddelte fra en anden Haand; og da jeg tør antage, at de ikke i mindste Maade

skade Nogen af de Paagjeldende, saa har jeg ikke taget i Betænkning at lade dem her komme for Lyset, At der gives mangfoldige flere af slige Producter, derom er jeg fuldkommen overbeviist, men jeg antager derhos, at de anførte kunne være tilstrækkelige som en Prøve paa Usurpatorens Dygtighed til den høje Post, han havde valgt sig.

Nogle interimistiske Conventioner og andre Documenter, der ikke staae i den nøieste Forbindelse med selve Gienstanden, har jeg med Fliid udeladt, og kun i Forbigaaende omtalt enkelte af disse. Angaaende den Orden, hvori det hele er fremsat kunne der være Adskielligt at ændre; men saavel dette, som ogsaa de Feil, der muligen maatte forekomme i selve Sproget, forsaavidt dette kan tilregnes mig, haaber jeg Læseren skaansomst undskylder, da der kun levnedes mig en meget knap Tid til Udførelsen af dette ellers ubetydelige Arbeide.

Kjøbenhavn d. 4 Septbr. 1832.

Udgiveren.

I Begyndelsen af Januar Maaned 1809, indkom til en Havn paa Islands Sønderland et bevæbnet Handels-Skib, kaldet Clarence under de forenede nord-amerikanske Staters Flag. Dette Skib angaves at indehave en Ladning Føde- og Nødvendigheds-Vare, hvormed Vedkommende forlangte at handle; men da de for Landet gieldende Love strængeligen forbyde Handel med alle fremmede Nationer, saa fandt vedkommende Authoriteter sig beføjede til at afslaae den forlangte Handels Tilladelse. Dette Afslag, skiøndt ledsaget af de meest indlysende Grunde, blev optaget med Uvillie, hvilket havde til Følge, at Skipperen paa det bevæbnede Skib, ved Navn Jackson, nu pludselig forandrede sin Charakteer, erklærede sig for brittisk Undersaat, og derhos at være forsynet med Myndighed til at udøve Fiendtligheder mod Landet.

Paa ovenmeldte Skib befandt sig, foruden Skipper Jackson, 2 Personer, navnlig Jørgen Jørgensen, dansk af Fødsel, og Supercargoen Savignac, en Englænder, af

fransk Herkomst. Bemeldte Jørgensen var i Egenskab af Tolk gaaet med denne Expedition til Island. Dette Menneske, der var født i Kjøbenhavn, hvorfra flere Embedsmænd kiendte hans Fader og Brødre at være agtværdige Borgere, var i sine yngre Aar opdragen som Sømand, og førte under den daværende Krig med England Commandoen over et danskt Caperskib, men blev som saadan gjort til Krigsfange af en brittisk Force. Ved at deeltage i Skipper Jacksons Fremgangsmaade, viste han sig snart som løs fra ethvert af de Baand, der binde til Fødelandet, og stundom paa den anden Side igjen, som ikke meget svarende til den Tillid, der syntes at være sat til ham, og i det hele altid som en charakteerløs Person, og af de laveste Sæder.

Den første Udaad begyndte disse Helte med at bemægtige sig et fra Norge med Nødvendigheds-Vare til Øen ankommet danskt Handelsskib, Justitia kaldet. Dette Skib blev frataget alle dets Seil, og Ladningen derpaa gjort til en god Price. Ved Hielp af nogle Segl-Stumper lykkedes det dog Skibet Justitia at slippe bort, men her viste Helten Jørgen Jørgensen førstegang sit kjække Mod, thi aldrig saasnart havde han faaet Efterretningen om, at Skibet Justitia var gaaet under Seil, førend han kastede sig i en Baad, for at forfølge sit Bytte, men vor Helt var saa uheldig at gaae glip af samme, og maatte derfor slukøret vende tilbage, ja man fortæller endog, at Neptunus var saa uforskammet at gjøre ham dyndvaad ovenikjøbet.

For nu at undgaae de flere Voldsomheder, hvormed truedes, og som sandsynligviis ikke vilde have udeblevet,

fandt man sig twungen til at indvilge i den forhen afslagne Handels-Tilladelse, og saaledes anlagdes da endelig dette paatvungne Handels-Etablissement i Kjøbstaden Reikevig, under den medbragte Supercargo Savignacs Bestyrelse. Imidlertid mødte der flere Vanskeligheder end man havde g'ort Regning paa, thi foruden at Handelen var etableret midt om Vinteren, paa hvilken Tid der ingen Communication finder Sted, fra de længere bortliggende Egne, saalidet svarede paa den anden Side den medbragte Ladning, som for det meste bestod i Overdaadigheds Vare, til Indbyggernes Tarv i Almindelighed, hvilket nødvendig maatte gjøre Afsætningen saare ubetydelig. Deels af denne Grund, deels ogsaa formedelst Mangel paa Kundskab til Handelen i det Hele, samt formedelst uoverlagte Speculationer, og slet Administration, varede det ikke længe, førend denne Handel var i Underballance. Man havde forhen gjort Vedkommende opmærksomme paa de Udsigter, som nu realiseredes, og dog maatte Embedsmændene, som ikke over uveibare Ørkener kunne fremskaffe Kjøbere til Vare, som kun saa saare lidet benyttes i en islandsk Huusholdning, høre sig beskyldte for, at de bortskræmmede Indbyggerne fra at drive Handel med Etablissementet.

Under disse Omstændigheder fandt Skipper Jackson det for raadeligst, henimod Foraaret at vende tilbage med sit tomme Skib, og efterlade Savignac, for at forhandle den øvrige medbragte Ladning.

Kort Tid efter, omtrent i Begyndelsen af Mai Maaned, ankom Islands daværende Stiftamtmand

Grev Trampe, med Skibet Orion, fra Norge. Ved Ankomsten til Landet blev han underrettet om den Convention, der saa voldeligen, af Skipper Jackson, var aftvungen de i hans Fraværelse befuldmægtigede Embedsmænd. Vel kunne Greven ikke rokke den afsluttede Contract, angaaende Handels Tilladelsen, men han ønskede dog at faa Leilighed til, ved Overeenskomst med en Mand, der havde offentlig Authoritet, at see bestemt et fast Forhold i Almindelighed, imellem Øen Island og de brittiske Undersaatter, under daværende Krig, hvortil den ham af Hans Majestæt, vor allernaadigste Konge, ved Rescript af 10 August 1808 meddeelte udstrakte Embedsmyndighed fuldkommen berettigede ham. Ved flere Leiligheder viste ogsaa denne ligesaa duelige, som patriotisk sindede, Embedsmand, der med Høiagtelse og Ærefrygt nævnes blandt alle brave Islændere, at han ikke var en taus Tilskuer af Begivenhederne, thi foruden at han under 15de Mai samme Aar udstedte en Opfordring til Indbyggerne, at de, saa meget som muligt, skulde benytte deres egne Producter, og indskrænke Handelen med de Fremmede, samt opfordrede dem til Troskab og Hengivenhed mod den danske Regjering, saa fik han ogsaa under 16de Juni næstefter udvirket en fordelagtig Convention med en til Landet ankommen brittisk Capitain, Herr Nott, der commanderede Krigsbriggen the Rover, som, dersom den var bleven respecteret af andre brittiske Undersaatter, havde skaffet Landet fuldkommen Rolighed. Denne med Capitain Nott oprettede Convention blev derpaa publiceret saavel for de der paa Stedet værende Englændere, som

Indbyggerne i Almindelighed, og man lovede sig nu en uforstyrret Fred og gjensidig Tilnærmelse.

Nogle Dage efter Capitain Notts Bortreise fra Reikevig, indkom sammesteds det bevæbnede Handelskibs Margrethe & Anne paa 10 a 12 Kanoner fra London, medbringende en Kjøbmand Phelps, Expediteur af den med Skibet Clarence efterladte Ladning, foruden den forhen omtalte fameuse Jørgen Jørgensen, tilligemed nogle flere Passagerer. Nu løb der vel Rygte om, at Phelps var misfornøiet med Forfatningen af hans etablerede Handel, samt over de betydelige Opoffrelser ved samme, hvormed han havde maattet bøde for sit første Forsøg i den islandske Handel; men hvo troede vel, at mercantilske Uheld skulde oprettes ved politiske Operationer, som skulde krænke en indgaaet Convention, og derefter indføre den gyseligste Forfatning, og forstyrre den Roe, Indbyggerne, lykkelige under deres Armod, nøde, paa deres af Naturen saa haardt behandlede Øe, imedens Europa hærjedes med Krig, og — dog skete dette virkeligen.

Den 4de Dag efter Hr. Phelps's Ankomst, nemlig Søndagen den 25de Juni, begyndte Optrin, som maaskee neppe ville troes, dersom de ikke paa den ufeilbarligste Maade kunne bevises. Paa denne Dag nemlig, efter endt Gudstjeneste, saae man Stiftamtmandens Hus pludseligen omringet af 10 a 12 med Musketter og Sabler bevæbnede Mænd, og i det samme aabnede Skipperen fra det armerede Skib Margrethe & Anne, ved Navn Liston, Døren til hans Værelse, og erklærede ham for Krigsfange. Denne efterfulgtes derpaa af Hr. Phelps, og tillige Savignac, der bevæbnet med Pisto:

ler, var anviist at tage Vagtpost i Forstuen til Grevens Værelse. Uagtet Greven nu paaberaabte sig den nogle Dage forud med Capitain Nott indgaaede Convention, bleve hans Forestillinger dog kun besvarede med tølperagtige Grovheder af Jørgensen og Phelps samt Savignac, og Antydning om, at der ikke var Tid til Discurser, ledsaget med Skipper Listons Trudsel, at hvis han ikke øjeblikkeligen godvillig gik ombord, vilde han see sig nødsaget til paa en ugalantere Maade at tvinge ham dertil. Den værgeløse Greve, der her var alene tilligemed en af Byens Embedsmænd, Sysselmand Koefoed, som hændelsesviis var hos ham i Besøg, fandt sig nu nødtvungen til at overgive sig til de fjendige Voldsmænd. Efter at have forseglet sit Contoir, blev han, under bevæbnet Bedækning, ført ombord paa Skibet Margrethe & Anne. Strax derpaa samme Dag blev Skibet Orion, hvormed Greven var ankommen til Landet, og som indehavde en tildeels endnu ikke udlosset Ladning Nødvendigheds Artikler, og hvoraf en stor Deel, af 6000 Rbd. Værdie, var bestemt til gratis Uddeling imellem Landets nødlidende Indbyggere, besat med bevæbnede Folk fra Margrethe & Anne, og derefter under en Kanons Affyring, det Engelske Flag paa samme heiset. Saasnart denne Voldsgjerning var udøvet imod Grevens Person, blev det ved Jørgensen almindelig udspredt i Byen, at Capitain Nott havde begaaet en forbausende Feil ved at indgaae Conventionen af 16de Juni, at han, ubemyndiget til samme, og ubekjendt med hvad han burde gjøre, havde brugt en saare dum Fremgangsmaade, at der efter Captain Notts Affeiling

fra Skotland var indløbet det brittiske Gouvernements Ordres til ham til Leith, men at disse, da de ikke havde truffen ham, vare retournerede tilbage til London, og der medgivne Hr. Phelps med Anmodning om, i Fald Capitain Nott ikke længer var i Island, da at aabne de forseglede Ordres, og udføre dem; at i Følge heraf Øen Island strax skulde tages i Besiddelse i Hans storbrittaniske Majestæts Navn, indtil 2de denne Majestæt tilhørende Fregatter, som snart kunne ventes, ankom til Landet; at en Banque paa 100,000 Rbd. skulde oprettes, og Landet blomstre i ønskelig Velstand, med videre. At Enhver fornuftig Mand nærede den meest grundede Tvivl saavel om denne løgnagtige Bemyndigelse fra Englands Side, som om de givne smigrende Løvter, derom kan man bedst overbevises af Sammenhængen i de følgende Begivenheder.

Den følgende Dag saae man en Proclamation under Jørgen Jørgensens Haand, offentligen opslaaet i Reikevig, saaledes lydende:

Proclamation.

1.

Al dansk Myndighed er ophørt i Island.

2.

Alle Danske eller Factorer som ere eller staae i Forbindelse med danske Handelshuse, skal forblive inden deres Døre, og skal ikke paa nogen Maade sees paa Gaderne, eller at holde Samtale med hverandre eller

sende skriftlig eller mundtlig Bud til hverandre, uden at have Tilladelse dertil.

3.

Ingen dansk Embedsmand maa forlade sit Hus, og ere disse under samme Forpligtelse som de i den foregaaende §.

4.

Alleslags Vaaben, uden Undtagelse, saadanne som Skyds, Gevæhre, Pistoler, Sabler, eller Ammunition, skal ufortøvet afleveres.

5.

Ifald nogen af Landets Indbyggere, Qvinder eller Børn, bringe Bud fra eller til Danske, uden Tilladelse, da skal de straffes som Statens Fiender; ikke destomindre, skulde Barnet være uvidende om, at det har begaaet en Forbrydelse, da skal den Person, som sendte det, straffes i Barnets Sted.

6.

Alle Nøgler til offentlige og private Pakhuse og Kramboder skal afleveres. Alle Penge og Bankosedler tilhørende enten Kongen eller Factorer, som staae i Forbindelse med danske Handelshuse, skal strax forvares under Lukke og Laas, og Nøglerne afleveres. Ligeledes alle Regnsskabsbøger, Protocoller og Papirer, tilhørende Kongen og Factorer, skal paa samme Maade behandles.

7.

To og enhalv Time har de til at fuldbyrde disse Forordninger i Reikevig, 12 Timer i Havnefiord, og i

Henseende til andre Steder, fornødne Anstalter skal gjøres herefter.

8.

Ingen Indfødt, Qvinder eller Børn, hvem de saa er, eller Islændere, som besidde Embeder, have noget at frygte, og ville blive behandlede paa den bedste Maade, dog forudsat, at de ikke forbryde sig imod de ovenanførte Befalinger.

9.

I Fald disse vore Anordninger blive strax iværksatte, saa vil det spare en stor Deel unødvendig Uleilighed, og forhindre Blodsudgydelse; men skulde imodsat Tilfælde en eller anden, hvem det endogsaa er, handle anderledes end her er forordnet, vil han strax blive sat fast, komme under en militair Ret, og skydes inden 2 Timer efter at Forbrydelsen er begaaet.

10.

Efter at Ovenanførte er udført, vil en Proclamation blive udgivet, i hvilken Islænderne vil erfare, at intet, uden deres Lands Tarv, er i Sigte, og at denne Fremgangsmaade er allene brugt, til at forsikkre dem Fred, og en Lyksalighed, hvilken Islænderne have kun lidet kjendt i de senere Aar.

11.

Denne Proclamation skal paa Øieblikket oversættes i Islandsk, og opslæstes paa alle mulige Steder, saaledes at de Indfødte kan erfare, at intet vil foretages imod

deres Frihed, eller paa nogen Maade være til deres Skade.

I Fald nogen kan bevise, at En eller Anden har handlet imod denne Proclamation, da skal samme Person nyde 50 i Douceur.

Reikevig d. 26 Juni 1809.

Jørgen Jørgensen.

Udførelsen af 4de Post i denne Proclamation begyndte uden Forhaling, i det Jørgensen tilligemed Skipper Liston, i Spidsen for et Antal Bevæbnede fra Skibet Margarethe & Anne, hvortil den suspecte Savignac atter føiede sig, vandrede fra Hus til Hus, borttagende enhver Art Vaaben, som enkelte Indbyggere til Jagtbrug vare i Besiddelse af. Endnu samme Dag efterfulgte en anden, ligeledes under Jørgensens Navn, udstædt Proclamation. Den begynder, som den forrige med en skrækkelig Mængde Daarskab, Raserie og Grumhed, viste tydeligen Veien til mange kommende Ulykker, viste tillige hvad der ved det hele Foretagende tilsigtedes, og indhyllede Enhver i Kummer og Sorg.

Proclamation.

1.

Island er frit, og uafhængigt af Danmark.

2.

Alle offentlige Embedsmænd, som ere indfødte Islændere, og som blive troe til deres Fødeland, og som

vil gjøre Eed paa at udøve deres Functioner, skulle være forsikrede om deres fulde Gage og Betaling.

3.

Alle indfødte islandske Embedsmænd, som forholde sig ordentligen, skulde respecteres.

4.

Alle Pensioner til Enker, Børn og afskedigede Embedsmænd skal udbetales.

5.

Alle Øvrigheds Personer i ethvert Amt og District, skal sørge for at udvælge en ordentlig forstandig Person, som kjender Landets Forfatning, og som skal være Repræsentant for sit eget District; alle Love og Forordninger skal komme fra disse Repræsentantere. De skal underholdes paa Landets Bekostning, og være paa samme Fod, som før de stod under Kongerne af Norge.

6.

Enhver Øvrighedsperson, der kan fortsætte sine Embedsforretninger, skal indgive et Brev til mig, om han lyster at vedblive sin Betjening, inden 14 Dage, paa de nærmere, og 7 Uger paa de længst bortliggende Steder, undtagen Forhindringer skulde skee, formedelst slet Veir, og da maa Aarsagen anføres; men i Fald de ikke blive i deres Embeder, kan de slet ikke vente nogen Hjelp af Regjeringen, og andre Embedsmænd skulle indsættes i deres Sted.

7.

Ingen andre end indfødte Islændere kan indsættes i den lovgivende Stand, og være Repræsentantere for Deres Landsmænd. —

8.

Island har sit eget Flag. —

9.

Island har Fred med hele Verden, og Fred skal etableres paa en fast Fod med Storbrittanien, som vil forunde Øen sin Beskyttelse.

10.

Island skal sættes i ordentligt Forsvarsstand.

11.

Alle Hospitaler og Skolevæsenet skal sættes i bedre Orden.

12.

Al Gjeld, enten til den forrige danske Regjering, eller som skyldes til Factorer, som staae i Forbindelse med danske Handelshuse, og som muelig en kunde remitteres til Danmark, maa ikke udbetales, men Enhver er fri for Gjeld saavel til Kongen som andre danske Kjøbmænd; men skulde derimod en eneste betale noget af en saadan Gjeld, da skal han nødes til at godtgjøre hele Gjelden til den nuværende Regjering.

13.

Alle Kornvare maa paa ingen Maade være i saa høi en Priis, men alle Priserne skal nedsættes.

14.

Alle Islændere ere frigivne for det Halve af deres Skatter, til den 1ste Juli 1810.

15.

Islænderne kunne ubehindret fare frem og tilbage, og handle i Landet efter Godtbefindende, med hvem de lyster, undtagen saadanne, som handle for den danske Regjering.

16.

Indtil den Tid, at Islænderne indsende deres Repræsentantere, da ville alle offentlige Embedsmænd og andre Personer, henvende sig til mig med deres Betalinger, med videre.

17.

Ingen Islænder maa dømmes eller straffes, efterat Repræsentanterne ere forsamlede, uden først at være erkjendt at fortjene saadan Straf, af 12 af deres Medborgere.

18.

Alle Øvrigheds-Personer i Landet, hvem det endog saa er, skal sørge for at forhindre al Communication med danske Skibe, hvorfra de end komme, og indgive en Liste til mig, hvormeget af Kornvare behøves til hvert Districts Brug, for at det kan blive transporteret der hen før Vinteren, og skal altid blive sørget for at Landet har et Aars Korn i Behold.

19.

Ingen Islænder maa, formedelst den nu tilstaaede Frihed under Straf fornærme nogen Dansk, som har havt Embede under Kongen, ei heller Nogen, fordi de have staaet i Forbindelse med danske Handelshuse, naar de ellers ikke blande sig i politiske Sager.

Anmærkning: Til yderligere Efterretning bekjendtgjøres, at Repræsentanterne inddeles saaledes: i Synderamtet 3, i Østeramtet 1, i Norderamtet 2, og i Vesteramtet 2.

Reikevig den 26de Juni 1809.

Jørgen Jørgensen.

(L. S.)

Naar en troløs Undersaat, der har glemt de Velgjerninger, han engang oppebar af Regjering og Fødeland, har, som her er Tilfældet, den Frækhed at paatage sig at være Organ for en Samling af 50,000 Individer, hvortil det er overflødigt at forsikre, at ikke et eneste opfordrede ham, men tvertimod høiligen forbauſedes over denne taabelige Fremfærd, saa er det dog temmelig indlysende, hvad forhen er yttret, at denne Maade at revolutionere paa, og afvende et Folk dets retmæssige Konge og Fyrste, er mageløs og uhørt blandt de Omvæltninger, Historien kan opvise.

Naar en videre disse Proclamationer true Enhver med militair Kjendelse og Dødsstraf, der handlede imod de Forskrifter, som lutter Dumhed og Raserie havde dicteret; naar en fattig Øe som Island, der af Naturen selv er nægtet indvortes Kræfter og Hjelpemidler til

egen Selvstændigheds Vedligeholdelse, proclameres som Stat; naar der decreteres Eftergivelse af Gjeld og Skatter samt Nedsættelse af de gangbare Priser paa alle Vare; naar den Muelighed forudsættes, at de Indfødte kunde tage Anledning til at fornærme de i Landet boende Danske, hvilket indirecte maatte befordre Tvedragt og Splid imellem Borger og Borger; og endelig at de Indfødtes Kaar skulde forbedres paa de danske Undersaatters Bekostning. — saa behøver man kun at kaste et Øie paa denne Række af forvirrede Grundsætninger, for at kunne forudsee, hvor den Islænderne belovede Lyksalighed snart vilde blive af.

Efter Udfærdigelsen af disse mærkværdige Proclamationer tog Jørgensen Stiftamtmandens Huus i Reikevig i Besiddelse; Seglet, under hvilket Contoiret var lukket, blev brudt, og man anmassede sig egenraadigen hans Papirer, uden Undtagelse, og end ikke hans meest private Familie-Brevskaber skaanedes. Fra et i dette Huus etableret, saakaldet Begjærings Contoir, og dagligen i Hr. Phelps's Selskab, saae man Jørgensen nu at pleje Forretninger, saare forskjellige fra hans Sømands-Sysler, i og til hvilke han var opdragen, og at udsprede rundt omkring sig en magistralsk Vælde, til hvilket han just ikke syntes at være født. Iblandt hans første Forretninger i denne Egenskab var at løslade 4 Malificanter, der befandt sig i det derværende Tugthuus. Om dette skete for at vinde Celebritet hos den meest tankeløse Hob, ved Anskeende af Mildhed, eller fordi han til en beqvemmere Udførelse af de fattede Planer behøvede en uhindret Disposition over Landets Straffe-Anstalt,

det vil jeg overlade til Enhvers behagelige Omdømme. Kun maa jeg i denne Anledning bemærke, at een af Malificanterne, som var mistænkt for begaaet Mord, og anseet for et farligt Menneske, blev dog, efter nogle Embedsmænds alvorlige Forestillinger, siden efter undtaget. De andre erholdt af Usurpatoren følgende Frihedspas.

Reikevig d. 27 Juni 1809.

N. N. har herved Tilladelse at forlade det kongelige Tugthus og kan passere frit og ubehindret hvor han finder for godt, og er derfor hans Dom tilintetgjort; men skulde han paa nogen Maade igjen gjøre sig skyldig i noget Tyverie eller i andre Feil mod Loven, da skal han straffes dobbelt.

Jørgen Jørgensen.
(L. S.)

Naar man nu for Exempel lægger Mærke til, at een af disse løsladte Forbrydere, der erholdt ovenstaaende Pas, var dømt til Kagstrygning og Slaverie paa Livstid, og følgelig ikke let kunde komme til at straffes dobbelt, saa kan man heraf gjøre sig en Idee om Jørgensens Conduite og Duelighed til Embedsforretninger.

Det skulde atter være Mildhed og Omsorg for de betrængte Islændere, eller snarere fordi der til at udføre saa udstrakte Planer, i Forbindelse med en tiltagende Ødselhed, behøvedes ikke faa Penge, paa hvilke Phelps's Handels Etablissement syntes iøvrigt at lide Mangel, at Vare, hvormed Hans Majestæt, vor allernaadigste Konge, i Nødens Tid havde betænkt Landet, men som efter Proclamationen nu ansaaes confiscerede, nedsattes

til Priser, langt under deres gangbare Værdi. Paa denne Maade at vinde Celebritet kostede Usurpatoren kun nogle Pennestrøg, eller Ordre til vedkommende Kjøbmænd og Factorer, til Exempel af følgende Indhold:

Reikevig d. 27 Juni 1809.

Hr. N. N.

„De vil ufortøvet aabne en Deel af Christensens Ladning, som indeholder Rug, og saa har De Tilladelse at sælge den Deel af Ladningen, som er Rug, til 10 Rdr. Tønden, enten i Vare, saadanne som Uld, eller Tælle eller Dansk Courant. De maa svare mig til Pengene, og tage Vare paa intet uden Rug, som af Christensens Ladning bliver solgt, i andet Fald er De i Ansvar, som at De haver forbrudt sig imod Proclamationen. De vil da opskrive paa Islandsk, at Indbyggerne kan henvende sig til Dem, og faa Rug for 10 Rdr. Tønden.“

J. Jørgensen.

Saa uforstaalig og forvirret denne Ordre virkelig er, saa fortjener den dog Opmærksomhed, for saavidt den røber Vedkommendes Attraae efter de meest courante og for Phelps Handels Tarv best skikkede islandske Export-Artikler, Uld og Tælle, og saaledes afgivet et Bidrag til at oplyse de politiske Omvæltningers merkantilske Hensigter.

En anden Ordre, af samme Dato til en Kjøbmand i Havnefjord, lyder saaledes:

„Hr. N. N. er herved paa det alvorligste befalet, at handle med den Ladning, som var tilbragt i Brig

gen Justitia, og Pengene udleveret til Statens Kasse. Skulde Nogen enten forhindre, eller imodsætte sig, eller indvende noget imod slig Handel, da skal han straffes som om han havde forbrudt sig imod Proclamationen af 26de Juni 1809."

J. Jørgensen,
Interims Høistkommanderende paa Øen.

Til samme Kjøbmand, formodentlig som Tillæg til den foregaaende, blev sendt følgende Ordre uden Dato.

"Hr. N. N. er herved befalet at udsælge Erter til 11½ Rdr. Tønden og Bank-byg 13½ Rdr. Tønden, og maa i alle Henseender være ansvarlig til, at dette er opfyldt; jeg skal selv komme til Havnefiord, enten paa Mandag eller Tirsdag."

Jørgensen.

De følgende Dages Historie er især en Kiede af Usurpationer og Vold. At confiskere alt, hvor confisseres kunde, og inddrage i den saakaldte Statens Kasse alt, hvad inddrages kunde, var den daglige Beskjæftigelse. Kramboder og Pakhuse i Reikevig, tilhørende Danske, udenfor Island boesatte, eller og blot danske fraværende Handelsmænd, vare fra den første Dag af tagne under Bevogtning, og til de fraliggende Byer og Handelsstæder sendtes Emissarier, for at udføre det samme Ærende.

For at vise den brugte Fremgangsmaade ved slige Forretninger, kunde følgende, til Cargadeuren Savignac skrevne Billet, være tilstrækkelig:

„Herr Savignac haver herved Ordre at udtage af Hr. N. N's. Vare i Reikevig hvad han finder for godt, det er at sige af confiskerede Vare."

J. Jørgensen.

Ligeledes en anden til Hr. Strube, Factor for et Handelshus i Flensborg, saa lydende:

„Det er herved officielt bekjendtgjort Hr. Strube, at Hr. N. N. er tilsendt ham for at optage hvad Export-Artikler haves tilhørende Principalens Handelshus i Danmark, med alle andre Vare og Kassebeholdning, til hvilket Hr. Strube er paa sit Liv ansvarlig. Derimod naar dette er giort, og Hr. Strube giver et Beviis for, at være ansvarlig at alle vil fremkomme naar forlanges, kan Hr. Strube frit handle og vandle i Landet, det er at sige, som islandsk Borger betragtet og ei som dansk, eller paa nogen Maade i Forbindelse med Danske. Alle Fiskeredskaber, alle Fødevarer til Husbrug, alle Skibe og saadanne Andele af Fisk, som Hr. Strube kan bevise ei at tilhøre hans Principal, staaer ham frit for at beholde tilligemed Huse og Boepæle, NB. naar Hr. Strube vil forsikre ei at overlevere samme til nogen Person i Danmark, for i saa Fald skal alt confiskeres til Statens Brug. Derimod forsikre vi Hr. Strube, at i Fald han redelig opgiver alt saadant fornævnte, hvilket tilhører hans Principal, at forsvare hans Eiendom og securere den til ham som hans egen, men allene som islandsk Borger betragtet."

Jørgensen.

Som hørende til foranførte mod de Handlende udøvede Voldsomheder, anføres her et af Usurpatoren udstedt aabent Brev, skiøndt dette først emanerede noget senere.

„Islands Beskytter og Høistcommanderende til Lands og Søes

K.*) Jørgen Jørgensen.

Gjør hermed vitterligt: at Hr. Jess Thomsens i Nordborg Eiendomme i Reikevig, Havnefiord, og Kiebleviq inden Guldbringe Syssel i Island, saavel Huse, Inventarium og Cargaison, som islandske Retour-Vare og Restancer, er af Os, som Hens Beskytter, til Islands Bedste optagne, og under Bevæbning confiskerede. Da det efter Omstændighederne og Tingenes nødvendige hurtige Afgiørelse ikke kan tilstædes at optage nogen nøjagtig Beholdningsforretning, tjener dette vort aabne Bred til Hr. Factor Jess Thomsens Betryggelse, at alt hvad som forefandtes, Hr. Jess Thomsen i Nordborg tilhørende, uden Undtagelse, i ovennævnte Hensigt af Os er imodtaget og confiskeret.

Givet under Vores Haand og Segl.

Reikevig d. 26 Juli 1809.

Jørgen Jørgensen.

Efter saaledes at have, i historisk Orden, anført nogle af de begangne Plyndringer og Rov, skulde man atter vende tilbage til Gangen i den egentlige Revolution. Den Forbauselse, hvormed Proclamationerne af 26 Juni havde slaget Gemytterne, kunde ikke saa hastigen hæves, og

*) Hvad dette K., som staaer i Manuscriptet, muligen kunde betyde, overlades Læserne at gjætte.

man forstod ogsaa ret godt at vedligeholde den, deels med de daglige voldsomme Optrin, deels ved Hjelp af en bevæbnet Magt, fra Skibet Margrethe & Anne, som uafladeligen patrouillerede saavel i Gaderne som især udenfor Husene, hvor Phelps og Jørgensen udrugede deres fordærvelige Planer. Den nye Stat ansaaes af de allerfleste for en Chimære, og skiøndt det var især de authoriserede Embedsmænd, som ifølge Proclamationerne skulde give den første Hyldning, saa skete dette dog ikke, men de fleste indstillede deres Functioner, eller erklærede at ville udøve dem til Landets Gavn i Kraft af den samme Authoritet, under hvilken de forhen havde tjent. Hvorledes Jørgensen ærgrede sig herover, viser følgende hans Skrivelse til Landets daværende Biskop, Geir Vidalin, hvori han atter truer med Hans Storbrittaniske Majestæts Krydsere og Orlogs-Skibe.

Reikevig d. 27 Juni 1809.

„Herr Biskop!

Det er herved bekiendtgiort, at vi haver Aarsag til at være misfornøjede med adskillige Embedsmænd, og derfor haver befalet Hr. Landfoged Frydensberg ei at udbetale Noget af Kasjen, indtil Embedsmændene have skriftligen erklæret sig, enten at de ønske at opfylde hvad Proclamationen anbefaler eller de ønske at ansee Kongen af Storbrittanien eller hans Undersaatter som Fiender, som skal strax offentligen bekjendtgjøres til Hans kongelige Majestæts Krydsere og Orlogsskibe.“

Jorgen Jorgensen.

Denne Trudsel forblev ligesaa uvirksom som alle de forrige, thi ihukommende den Række af utallige Velgjerninger, der knytte Islands Sønner til den danske Kongestamme med Taknemmelighedens helligste Baand, blev enhver urokkelig. Kun nogle faa Dagdrivere, og de af Jørgensen frigivne Maleficantere lykkedes det ham, at overtale, og disse udgjorde da hans egentlige saakaldte Livvagt, tilsammen 6 a 8 Personer. Et Rygte om, at Assessor i Landsoverretten, nuværende Etatsraad Isl. Einarsen havde en Conspiration i Værk imod Usurpatoren, gav ham Leilighed til, for første Gang, at bruge sin sammenskrabede Vaabenmagt, idet han den 2 Juli s. A. lod ham arrestere paa hans Boepæl og føre til Reikevig. Nogle Dage iforveien havde Jørgensen allerede havt Leilighed til at erfare, at en Mand af Aand og Charakteer ikke just lader sig skræmme med tomme Ord og Trudsler, saalænge det ikke kommer til formelig Overlast, thi paa et Brev fra Jørgensen uden Dato saalydende:

Reikevig . . .

„Hr. Einarsen er herved reqvireret at være Hr. Bisskop Vidalin behjelpelig i Stiftamtmands Sager indtil videre, og for den Aarsags Skyld komme til Reikevig saa snart som muligt"

Jørgen Jørgensen

svarede Assessoren kort og bestemt:

„At han ikke var ventendes for at paatage sig Stiftamtets Affairer" og saaledes havde nu Jørgensen en

dobbelt Grund til, med physisk Magt at sikre sig hans Person. I 10 Dage sad Assessoren arresteret paa et lille Loftskammer i Stiftamtmandens Huus, men blev siden, paa hans Kones indstændige Forbøn, atter sat paa fri Fod. Den i Reikevig boende Landfoged Frydensberg, blev ligeledes den 2 Juli for en kort Tid arresteret af Jørgensen paa Grund af Mistanke om, at han og flere vilde styrte Usurpatoren. Nu troede da Jørgensen at den Tid var kommen, at han maatte selv fuldføre sit Værk, ved at lægge nye Usurpationer og Skjændigheder til de forrige, og saaledes emanerede den 11te Juli næstefter en tredje Proclamation af følgende Indhold:

"P. M."

I Følge Vores Proclamation, dateret den 26de Juni 1809, skulde i de mest nærliggende Steder, Nationens Repræsentantere have været forsamlede, for at afgjøre hvad der kunde tjene til Landets Tarv, men endnu finde Vi, at Øvrigheds Personerne langtfra have gjort de fornødne Anstalter, til en nødvendig Sammenkomst. Vi haver derfor ei længere været istand til, at at modstaa den almindelige Mands Ønske, som ei alene have solliciteret mig om at bestyre Landets Sager, men endogsaa i Hundredetal have tilbudet sig uden mindste Tvang at lade hverve til Landets Forsvar.

1.

Derfor er det herved erklæret: at Vi Jørgen Jørgensen haver paataget os Landets Bestyrelse som Bestyr-

ter indtil ordentlig Constitution er fastsat, med fuld Magt til at føre Krig og slutte Fred med udenlandske Potentater.

2.

At Krigsfolket haver udnævnt mig til deres Anfører til Lands og Søes, og til at forestaa det hele militaire Departement i Landet.

3.

At det islandske Flag skal være blaat med tre hvide Stokfiske, hvis Ære vi vil paatage os at forsvare med vort Liv og Blod.

4.

At Stiftamtets Segl er ei længer gieldende, men alle offentlige Documenter af Vigtighed skal være underskrevne af mig, med mit Segl (I. I.), indtil Repræsentanterne kan forsamles, og foranstalte et passende Segl.

5.

At alle de Embedsmænd, som af Kierlighed til Fædrenelandet have indgivet Begæring om, at forblive i deres Embeder og tjene Landet i den farlige og vanskelige Stilling det nylig stod i, og deres Lønninger skulle vedblive, da derimod de Embedsmænd, som have været nærliggende og ei have erklæret sig, ere herved ganske og aldeles afsatte fra deres Embeder, med mindre de inden den 20 Julii indgive gyldige Aarsager, hvorfor de ei have indsendt deres Resignation eller Løvte om Vedblivelse i deres Embeder, og efter den Dato skal indgives

en Liste, i hvilken man vil see, hvilke Embedsmænd vedblive i deres Embeder, og hvilke ikke; og fra den Dag skal enhver Person i Landet, der adlyder en eneste Befaling fra slige Personer, ansees som en Forræder, dog give vi endnu 4 Ugers Tid til de længst bortliggende Steder.

6.

At alle Embedsmænd, som ønske det, og resignere, skulle transporteres frit til Kjøbenhavn, naar dertil forskaffes Leilighed. Imidlertid byde og befale vi, at alle saadanne Embedsmænd skulle holde sig færdige, til at sendes til Vestmannøe, at de ei med deres Kabalet skal forstyrre den almindelige Lyksalighed og Fred, undtagen de kan skaffe behørige Cautioner for deres gode Opførsel.

7.

At vi have med største Fornøielse seet, at den islandske Geistlighed have forfremmet Fred og god Orden i det farlige Tidspunct, hvorfor vi lover at udbetale dem alle deres Lønninger, og alle Pensioner til deres Enker, samt saameget muligt forbedre deres Kaar.

8.

At Landet skal sættes i ordentligt Forsvarsstand, uden mindste Forhøjelse af Skatter.

9.

At en Person skal have Fuldmagt, til at ratificere Fred med Hans Majestæt Kongen af Storbrittanien.

*) Man skulde næsten heraf troe, at Geistligheden ikke havde opfyldt deres Pligter mod Land og Konge; men Jorgensen var af Don Miguels Slags, han smigrede Geistligheden.

10.

At alle engelske Undersaatter skal have fuldkommen Frihed i Landet, til at handle og nedsætte sig, naar de ei forbryde sig mod Landets Love, og alle som uforskyldt fornærme nogen Undersaat, af den Kongelige Storbrittaniske Majestæt skal straffes.

11.

At ingen civile eller geistlige Embeder maa besættes af andre end indfødte Islændere.

12.

At Vi forpligte os til, at nedlægge Vores Embede i det Øieblik en Forsamling af Nationens Repræsentanter have fundet Sted, som skal kaldes sammen næste Aar den 1ste Juli 1810, og naar samme have fastsat en ordentlig Constitution, og at den fattige og simple Mand haver ligesaa megen Andeel i deres egen Regjering som den Fornemme.

13.

At alle danske Ejendomme paa Øen skal confiskeres til Landets Bedste, og den som skulde skjule nogen Kasse-beholdning eller andre danske Eiendomme skal straffes.

14.

At Amtmændene, enten de vedblive deres Embeder eller ei, skulle sorge for denne Proclamations Befordring, og lukke og forsegle alle danske Pakhuse i deres Amter, samt imodtage alle Kassebeholdninger, tilhørende de Danske.

15.

At adskillige Embedsmænd haver af Frygt for den danske Regjering ei erklæret sig, men have underrettet mig om, at de fuldkommen bifalder nærværende System, og selv ønske paa en vis Maade at blive anmodede om, at styre Landets Sager; men siden vi ei have andet i Sigte, end Landets Bedste, tillade Vi fuldkommen saadanne, som ei ere besjælede af Patriotisme nok til at elske deres eget Fædreneland, at reise til Kjøbenhavn.

16.

At Vi ere nødte til for Vor egen Værdigheds Skyld, ei at taale den mindste Uærbødighed, ei heller at nogen overskrider den mindste Artikel i denne vores Proclamation, som allene har Hensyn til Landets Gode, og derfor høitideligen erklærer, at den Første, som skulde søge at forhindre Landets Lyksalighed, eller forstyrre den almindelige Fred, skal ufortøvet straffes paa Livet, uden at have mindste Fordeel af den civile R. e.

17.

I alle andre Henseender skulle Love og Forordninger staa saaledes som forhen, indtil Constitutionen er fastsat, undtagen at enhver Islænder kan fare frit frem og tilbage i Landet hvor han ønsker, og handle hvor han bedst finder for godt, uden Passe fra Amtmænd el-

let andre Authoriteter, dog maa alle Domme underskrives af mig førend de exeqveres.

Reikevig den 11 Juli 1809.

Udgivet under vor Haand og Segl.

Jørgen Jørgensen.

(L. S.)

Beskytter af hele Øen Island og høistcommanderende til Lands og Søes."

Saaledes var da et uskyldigt, sin Konge og Fyrste stedse hengivet Folk, paatvunget en forandret Forfatning, som fremstillede alle de Elendigheder, som det mest grændseløse Despotie kunde afstedkomme. Imidlertid fortsatte Jorgensen og Consorter Dag for Dag deres sørgelige og daarlige Optrin, nu ved at lade det ofte omtalte islandske Flag heise i Reikevig paa et af Phelps occuperet Pakhus under 11 Salutskud fra Margrethe & Anne, nu ved at proclamere et Regjerings Contoir i Reikevig, for hvilket Jørgensen selv stod i Spidsen. Som Prøve paa Usurpatorens Routine i slige Forretninger, anføres her en af ham udstedt Resolution til Bisskop Vidalin, angaaende nogle Ægteskabs Sager:

„Da vi have erfaret, at den forrige Regjering haver tilladt Hr. Lars Knudsen og den forrige Madame Mohr, at indgaae Ægteskab med hinanden; ligeledes Haagen Vilhelmsen af Kirkevaag at skille sig fra sin forrige Kone Ingveld Gudnedatter, og at han ligeledes haver faaet Tilladelse til at givte sig med et ledigt Fruentimmer, imod at opfylde det han i medfølgende Promemoria har lovet; endvidere at Olaver Johnsen af Hef,ordssyssel, Tjenestekarl hos Amtmand Thoraren-

sen, havet Løvte om at maatte givte sig med et ledigt Fruentimmer med sin forrige Kones Thorbjorg Johnsdatters Samtykke, fra hvilken han ved Dom er bleven skilt, — saa ville Herr Bisskoppen behage at tilkjendegive samtlige ovennævnte Personer, at vi herved give vor Tilladelse til at de maa givte sig igjen med hvem de helst finder for godt, efter foregaaende Forlovelse, og at Bryllupet bliver fuldbyrdet inden een Maaned efter Modtagelsen af denne vor Tilladelse.

Hr. Bisskoppen maa selv indkalde de tvende førstnævnte Partier, og bekjendtgjøre for dem, saavel skrivtlig som mundtlig denne vor Resolution. I øvrigt ønske vi tillige at Hr. Bisskoppen vil, naar Leilighed gives tilholde Geistligheden i Landet, at formane Folk til allene efter Overlæg og nøje Granskning om hinandens Caraktеer at indlade sig i Ægteskab, da vi ikke veed hvorvidt verdslig Magt kan have Tilladelse at opløse Baand, som ere knyttede i Guds Aasyn, hvorfor vi aldrig herefter vil bekræfte nogen Skilsmisse, undtagen hvor Uttroskab er begaaet paa en af Siderne, og da skal allene den fornærmede Person erholde Tilladelse at givte sig igjen, eftersom vi tillige troer at jo lettere Adgang Ægtefolk gives til Skilsmisse, jo ligegyldigere blive de i at lempe sig den ene efter den anden.

Regjerings Contoiret i Island d. 1ste Aug. 1809.

Givet under vor Haand og Segl.“

Jørgen Jørgensen.

(L. S.)

Til S. T.

Hr. Bisskop Vidalin.

I Overeensstemmelse med Proclamationerne skulde nu Landet sættes i ordentligt Forsvarsstand, i hvilken Hensigt der blev anlagt et Batterie tæt ved Reikevig ved Hjelp af Folk fra Skibet Margarethe & Anne. Arbeidet udførtes under Phelps's personlige Overopsyn og saaledes fik dette Batterie Navn af „Fort Phelps." Nogle Canoner, der for circa 150 Aar siden bleve opsendte til Island, men siden i en lang Række af Aar havde ligget nedsjunkne i Jorden, lod man opgrave og henflytte til Batteriet, og til disses Brug blev taget det lidet Qvantum Krudt og Bly, som, til den saa nødvendige Ødelæggelse af Ræve, var; med de sidste Handelsskibe overført til Landet, og til Commandant over Fortet, ansattes en dansk Bødker, der tillige var Jørgensens Politibetjent, og nu var da Landet sat i den belovede Forsvarsstand i en Fart.

Rov og Plyndren, hvormed Usurpatoren udmærkede sin Bane, lod ham kun liden Tid tilovers, og nu var en god Leilighed for Haanden som ikke maatte forsømmes. Et til Reikevig ankommet Handelsskib, Thykkebay kaldet, forsynet med Hans storbrittaniske Majestæts Licence, blev stillet under Skibet Margrethe & Annes Canoner og truet med at skydes i Sænk, hvis man ikke strax udleverede alle saavel offentlige som private Documenter og Papirer. Disse bleve i 2de samfulde Dage aabnede og giennemlæste af Jørgensen i Forbindelse med Phelps og Savignac, forend vedkommende Eiere og Modtagere kunde faae dem udleverede. Dette var saa meget mere smerteligt som Indbyggerne med største Begierlighed ventede Efterretning om Moderlandets Skiebe-

ne under Krigen, hvilken man alt længe havde savnet. Skibets Ladning tilligemed en Pengesum af 10,000 Rdr., der var oversendt til Bestridelse af Embedsmændenes Lønninger, samt andre nødvendige Udgivter, blev strax gjort til Bytte. Landfogden, som skulde modtage Pengene, og desuden havde den øvrige Kassebeholdning under Hænder, fik under 11te Juli Ordre til at aflevere samme, men da det ikke blev efterkommet, lod Jørgensen den 25de næstefter, med væbnet Haand aftvinge Landfogden den; det samme var ogsaa Tilfældet med en offentlig Kasse, som Sysselmand Koefoed havde under Hænder. Jørgensens Ordre til disse to Embedsmænd lyder saaledes:

P. M.

„Det er herved befalet at aflevere den Kasse og alle de Penge, som ere imellem Hænder, tilhørende Regjeringen, som før haver været i Landet tilligemed saadanne Summer, som Hr. Frydensberg kan have imellem Hænder og ere indkasserede fra Kjøbmænd for siden at udbetales i Kjøbenhavn til deres Fuldmagt.“

Reikevig d. 11 Juli 1809.

Jørgen Jørgensen
Beskytter af hele Øen Island og Høistcommanderende til Lands og Søes.

Til
Hr. Frydensberg.

P. M.

„Det er herved befalet at aflevere den Kasse og de Penge som De haver imellem Hænder, og ere offentlige paa nogen Maade."

Reikevig d. 11te Juli.

Jørgen Jørgensen
Beskytter af hele Øen Island og høistcommanderende til Lands og Søes.

Til
Hr. Koefoed.

Senere modtog den sidstbemeldte Embedsmand følgende Skrivelse:

„Vi erfare at uagtet beskikkede Byfoged i Reikevig og Sysselmand, Johnsen, har været hos Dem for at faae deres førte Embedspapirer har De dog endnu ikke beqvemmet Dem dertil; Det tilkjendegives Dem atter herved, at De har uopholdeligen at aflevere, saafremt De vil undgaae ubehagelige Følger, og vente vi at De gjør den nøieste Rigtighed for alle Pengesager tilhørende offentliges Fonds eller andre publique Kasser af hvad Navn være kan til os, da den mindste Mangel som siden derudi kunde findes, vil hindre at De ikke kan benytte den Tilladelse vi have givet Dem til at reise herfra med Skipper Holm.

Regieringscontoiret i Island
d. 7 August 1809.

Jørgen Jørgensen.

Til
Hr. H. W. Koefoed.

Alle de anmassede Summer indflød i Usurpatorens Lomme, eller den saakaldte Statens Kasse, tilsammen henved 20,000 Rdr., thi Rov- og Plyndre-Systemet fremmedes med en sjelden Utrættelighed, allevegne hvor Bytte kunde ventes. Man saae Jørgensen, ledsaget af sine med Kaarder og Pistoler bevæbnede Drabanter, krydse igiennem Landet, endog heelt op til de nordlige Egne, deels i den samme Plyndrehensigt, deels ogsaa for at skræmme de modtvillige Embedsmænd. Til andre Steder sendtes Emissarier, der i hans Navn udførte de samme Forretninger. Saaledes reiste den ofte omtalte Savignac, hvis lumske Ondskab gjorde ham stedse mere og mere forhadt, i Følge med en anden af Phelps's Handelsbetjente, begge bevæbnede, til Handelsstedet Ore-bakke, medbragte et betydeligt Qvantum Luxus-Artikler, hvilke de tvang en derværende Factor at opkjøbe, imod igjen at levere saadanne indenlandske Producter, som en fra Jørgensen medbragt Fortegnelse udviste. En anden Factor paa Vestmannø ved Navn Paulsen blev paa Grund af nogle usandfærdige Klager, afsat af Jørgen-sen, og kaldt til Reikevig, hvor han strax blev arre-steret. Man vidste, at der var en Deel Tælle og Fjædre i Handelen paa Vestmannøe, og dette var vægtig Grund nok til den brugte Fremgangsmaa-de. Nedenstaaende Brev til vedkommende Authori-tet, der skulle vise den saakaldte Beskytters naadige Omsorg for Indbyggerne, paa denne afsides liggende Øe, men ikke mindre tydelig røber den Attraa, man

havde efter nogle brugbare Retourvare, viser dette tilstrækkeligen.

„Vi Jørgen Jørgensen, Beskytter af hele Øen Island og høistcommanderende til Lands og Søes, gjøre vitterligt: at Vestmannøe skal med et Fartøi forsynes førend Vinteren, med Vare og at vi med største Misfornøielse haver læst den til Sønderamtet indgivne Klage over Factor Paulsen paa Vestmannøe, og deraf seer den skammelige Undertrykkelse, som Indbyggerne ere underkastede, og derfor byde og befale, at alle Oplag paa Øen hvem de end tilhøre, strax skal blive confiscerede til den islandske Kasses Bedste, og end videre at Hr. Sysselmand Thorlevsen ufortøvet sender denne Factor Paulsen til Reikevig. Hr. Sysselmanden haver ligeledes at modtage alle de til Factoriet hensendte Varer, og af hvad Beholdning der er paa Øen, sende hertil igjen saamegen Tælle som haves, og i Fald Fartøiet ei kan aflades med Tælle, da med Fjædre. Endvidere befale Vi Hr. Sysselmanden at tage den til Øen affendende Ladning under Opsyn, og derfor at tage hvad Penge og Varer han kan faae derfor, men i alle Henseender behandle Folkene paa Øen med den største Retfærdighed. De skal sørge for at de medfølgende Proclamationer blive publicerede i Deres Syssel.

Regjerings Contoiret i Island d. 24 Juli 1809.

Givet under vores Haand og Segl.

Jørgen Jørgensen.

(L. S.)

Til

Sysselmanden paa Vestmannøe.

Efter at Factor Paulsen havde siddet nogle Dage i Arrest i Reikevig, blev det ham tilkjendegivet, at han nu kunde reise hjem, uden videre Undersøgelse af Sagen, eller mindste Satisfaction, hvilket, blandt saa meget andet, viser hvorledes Usurpatoren opretholdt Landets Love, som han nyligen havde erklæret for urokkelige, og disse tillade ligesaalidet en Borgers personlige Hæftelse, uden nogen Undersøgelse, som at bortslæbe nogen fra **forum domicilii** eller **forum delicti**.

I Forbindelse hermed anføres en Skivelse fra Jørgensen til Justitiarius i Lands Overretten M. Stephensen, hvori han yttrer Misnøie med den Maade hvorpaa Paulsens Principal Kiøbmand Petræus, havde foredraget denne Sag for ham, saalydende:

„Ved at tilstille Herr Overjustitiarius underlagte Skrivelse fra Herr Petræus, hvori han paa aldeles utilbørlig Maade haver foredraget os den deri omhandlede ham og Anklagede mellemværende Sag, paalægge vi tillige Herr Overjustitiarius at føie den Foranstaltning, at bemældte Sag, uden Ophold bliver for Landets Overret undersøgt og i Overeensstemmelse med vore Proclamationer endeligt paakjendt, hvilken Paakjendelse dog, naar engang til vores nærmere Eftersyn maa indsendes."

Regjerings Contoiret i Island d. 6te August 1809.

Jørgensen.

Til

Hr. Overjustitiarius Stephensen.

En lignende Skjæbne rammede Kjøbmand Lambertsen, thi efter at denne med sit Skib var ankommen til Handelsstedet Ørebakke, fik han strax mundtlig Ordre fra Jørgensen at komme til Reikevig, og der aflevere alle til Landet medbragte Documenter og Breve. Kjøbmanden begav sig nu paa Reisen, men da Jørgensen ikke var fornøiet med de medbragte Papirer, erholdt han næste Dag følgende Befked:

„Vi erklære herved Hr. Kjøbmand Lambertsen som Vores Fange, og Vi tillade ham ikke at begive sig udaf Reikevigs By, saalænge han ikke haver afleveret til os sine Documenter og Papirer, saavel private som publique, samt ydermere ladet til vores Disposition overlevere tilhørende, og nu til Ørebakke ankomne Skibsladning, samt i et og alt gjört os tilbørlig Rede for samme.“

Regjerings-Contoiret i Island den 9 August 1809.

Jørgen Jørgensen.

Imidlertid blev denne Arrest ikke langvarig, thi næste Dag fik Kjøbmanden Lov at reise hjem igjen.

Man skulde troe, at disse rovlystne Spekulantere dog engang maatte være færdige med deres Plyndringer, men følgende Tildragelse vil tvertimod godtgjøre det Modsatte.

Ved samme Tid ankom til Reikevig Skibet Seyen, tilhørende en Kjøbmand Clausen, hvilket ligesom Kjøbmand Lambertsens Skib var forsynet med Hans Storbrittaniske Majestæts Licence. Saasnart dette

Skib nærmede sig Havnen, bleve bevæbnede Folk fra Margrethe & Anne affendte, hvilke da tiltvang sig Skibets Papirer, saavel som alle medbragte Breve ud leverede, med hvilke atter brugtes den sædvanlige Aabnings- og Gjennemlæsnings-Fremgangsmaade. Uagtet baade Skib og Ladning var i Søen bleven visiteret af flere engelske Orlogs-Skibe, og tilladt at passere umolesteret, saa kunde det nu ikke længer undgaae den samme Skiebne, som saa mange andre maatte friste. Det kostede som sædvanlig Jørgensen kun nogle faa Linier, og Skib og Ladning var confisceret til Statens Bedste.

Denne Befaling blev da ogsaa den sidste, som Jørgensen udstædte fra det saakaldte Regjerings Contoir i Island, og lyder saaledes:

„Da vi under Dags Dato have befalet Capitain Petersen, førende Hukkerten Seyen, ufortøvet at opskibe i Land hans hele nu indehavende Ladning, saa beordres Hr. Biering herved til paa vores Vegne at modtage samme i Land bragt."

Regjerings-Contoiret i Island den 9de Aug. 1809.

Jørgen Jørgensen.

Til

Hr. Factor Biering.

Det var nu paa Tiden at see at afkaste det Aag, som med hver Dag blev mere og mere utaaleligt, stedse mere og mere forhadt, og man lod derfor heller ikke Leiligheden ubenyttet, da den endelig frembød sig.

Med oplivende Haab saae og hørte nu Landets Sønner Ankomsten af et Hans Storbrittaniske Majestæt tilhørende Krigs-Skib, The Talboth; thi overbeviist om, at ingen Officier vilde eller kunde billige en Fremgangsmaade af den Beskaffenhed, Usurpatorerne havde brugt, henvendte man sig til Skibets Commandeur, Capitain Jones, og opfordrede ham til at yde det værgeløse Land Beskjærmelse og Redning, og det maa siges til denne Mands Roes, at han mellemvirkede i Sagen paa en Maade, der gjør ham stor Ære. Grev Trampe blev nu efter langvarig Arrest og anden uværdig Behandling endelig sat paa fri Fod; det af Jørgensen indrettede islandske Flag blev efter Capitain Jones Befaling strøget, og Flagstangen nedbrudt; det ved Reikevig indrettede Batteri blev demoleret, og Kanonerne henslængte hist og her imellem Grus og Stene, hvor de end hvile i Ro og Mag; en nye Convention blev afsluttet, i det væsentlige overeenstemmende med den, der forud af Grev Trampe var indgaaet med Capitain Nott, og saaledes kom endelig Enhver igjen i Besiddelse af sine lovlige Embeder og øvrige Rettigheder. Dog overtog Grev Trampe ikke Stiftamtmands-Embedet igjen, da det var ham mere magtpaaliggende at tale Landets Sag hos den Brittiske Regjering, og søge Erstatning for de mangfoldige Plyndringer af saavel offentligt som privat Gods

der i Landet, samt fordre Jørgensen og Consorter afstraffede efter Fortjeneste. Med Handelsskibet Margarethe & Anne, der nu laae seilfærdigt, vilde Greven afgaae til England tilligemed Phelps, men Jørgensen skulde være med det af ham selv prisdømte Skib Orion og begge Skibene følges ad paa Reisen. Afseilingen skede den 25de August, men uheldigviis opkom den 3die Dag Ildløs i Margrethe & Anne, der ganske fortærede den tilligemed dens hele kostbare Ladning, men Mandskabet bjergede sig med Nød og Neppe i det hosseilende prisdømte Skib Orion hvormed man nu igjen vendte tilbage til Reikevig. Nu tilbød Capitain Jones, der endnu laae i Reikevig, Greven Plads for ham og Følge i sit Skib og at transportere ham directe til England, hvilket Tilbud blev med Taknemmelighed modtaget. For i ethvert Tilfælde at kunne tilveiebringe tilstrækkeligt Beviis for de Landet tilføiede Mishandlinger, fik man to agtværdige Mænd, nemlig Sysselmand Koefoed og Købmand B. Sivertsen til at reise med Greven for i paakommende Tilfælde at tjene ham som Vidner ved Sagens Deduction i England. Kort efter afseillede ligeledes Jørgensen igjen med Skibet Orion, til London, hvor han i nogen Tid, foragtet af alle, levede et kummerfuldt og usselt Liv, men blev senere (i Aaret 1824 eller 25) for begaaede Excesser som Forbryder transporteret paa 21 Aar til Botanibay. Efterat den brittiske Regiering var kommen til Kundskab om det i Island passerede, udkom en stræng Befaling til alle brittiske Undersaatter, ikke at udøve nogensomhelst Voldsomhed imod dette eller andre værgeløse Lande under Krigen. Fra England reiste

Grev Trampe til Danmark, og blev strax ansat som Stiftamtmand i Trondhjem, i hvilket Embede han døde den 16 Juli 1832.

Saaledes endtes da den jørgensenske Usurpation og de dermed forbundne Mishandlinger, som havde vedvaret fra 25de Juni til 9de August, eller 1½ Maaned. Men førend jeg forlader denne historiske Beretning, maatte det være mig tilladt at gjøre dem, som muligen kunde finde Anledning til at dadle det af den islandske Nation udviste Forhold i denne indviklede Sag, opmærksomme paa nogle Kjendsgjerninger, hvoraf det vil kunne oplyses, at de allerfleste fuldkommen opfyldte deres Pligt, og skjøndt værgeløse, dog vilde vove deres Liv til Landets Redning. Det maa vistnok forekomme Enhver en saare let Sag at overmande Jørgensen med hans ubetydelige Flok, skjøndt nokfaa bevæbnet, og jeg indrømmer dette fuldkommen, men at man skulde kunne beregne de muelige Følger af dette Skridt, det tør jeg paastaae er virkelig formeget forlangt; thi hvad var sandsynligere og mere overeensstemmende med den af Voldsmændene brugte Fremgangsmaade og Trudsler, end at nogle Kanonskud fra Skibet Margrethe & Anne, saasnart der var skeet Modstand fra Indbyggernes Side, øjeblikkeligen havde sat hele Reikeviks By i lys Lue, hvilket var saameget desto lettere som hele Byen, i det mindste dengang, bestod af lutter Træbygninger med Undtagelse af Kirken og Tugthuset. At det blot var denne Omstændighed, der gjorde at saavel Jørgensen som hans Draban-

ter ikke strax bleve overmandede, det vil være overflødigt at bevise. Der manglede ikke dem, der yttrede baade Lyst og Mod til at gribe Jørgensen, saaledes allerede den første Dag, da Grev Trampe blev ført ombord, havde allerede nogle forsamlet sig, og vilde hindre Grevens Arrest, men han formanede dem selv til Rolighed og Orden. Han skrev endog i sit Fangenskab til Biskop Vidalin, og bad ham saameget som muligt paasee, at Folk holdt sig rolige, og at ikke Nogen skulde vove sit Liv for ham. En af Indbyggerne henvendte sig til Øvrigheden, og tilbød sig at ville skyde Jørgensen, naar man vilde forsikre ham at han ikke skulde blive straffet derfor, men Vedkommende skal have fraraadet dette Foretagende. Etatsraad Einarsens høimodige Forsæt, der stedse vil gjøre hans Navn Ære, var noksom bekiendt, men det kom fortidlig til Jørgensens Kundskab, hvorfor det ikke lettelig kunne iværksættes. Der var kun faa til Stede dengang Etatsraaden blev pludselig hentet fra sin Boepæl og ført til Reikevig. Han tænkte vel ogsaa, ligesom saa mange andre, at det hele var blot en tragi comisk Scene, der snart vilde være forbi. Naar man først har rigtigt Begreb om Localitetens Beskaffenhed i Island, hvor enhver Familie, med Undtagelse af Reikevig og enkelte Handelssteder paa Landet, boer isoleret og langt fra hinanden, saa vil det blive temmelig indlysende at et planmæssigt Angreb eller Forsvar ikke er noget Øieblikś Sag. Indbyggerne, der ikke have seet Vaaben i flere Aarhundreder, kunde man næppe vente skulde gaae rolige hen og lade sig hugge ned af bevæbnede Røvere,

og andet var jo Jørgensens Comp'ot ikke. Imidlertid kan det paa det tydeligste bevises, at et formeligt Angreb mod Jørgensen var iværk og de gjorte Forberedelser lade ingen Tvivl tilbage om dets virkelige Udførelse, dersom han ikke imidlertid var bleven styrtet. Det var Sysselmanden i Vester-Skaptefjelds-Syssel John Gudmundsen, der var Hovedmanden for dette Angreb.

Efter Modtagelse af Proclamationen af 11te Juli 1809, holdt han flere Extrating i Sysselet, for at forberede den almindelige Mening, og faae lagt en hensigtsmæssig Angrebs Plan, ifald Usurpatoren skulde nærme sig.

Sysselmandens bjærve Forsæt mødte meget Bifald, og man udsatte nu Speidere, som skulde forud erkyndige sig om Jørgensens Komme. Dog vilde den ædle Sysselmand ikke snigmyrde Jørgensen, men sendte ham forud en lille Krigserklæring, der tydeligen viser Sysselmandens urokkelige Forsæt, og man bør derfor oversee nogle platte Udtryk, der i Heden ere løbne ham ud af Munden.

Brevet, der circulerer endnu i Afskrivter flere Steder i Island, lyder ordret saaledes.

Viik den 10 August 1809.

Jørgen Jørgensen i Reikevig!

Jeg ærer enhver kongelig Officeer, og bærer Agtelse for Staadderen, fordi han ogsaa er et Menneske. Men hvo er Du? *) Du var en født dansk Undersaat,

*) at Sysselmanden her tiltaler Jørgensen med et „Du" tilkjendegiver blot en høi Grad af Foragt.

altsaa vor Medborger eller Statsmedlem fra Oprindelsen; men nu? Du er ikke bleven nationaliseret hos eller af Britterne, og har dog holdt op at være hvad Du var og burde være, holdt op endog at være Menneske.

Du har, hvo og hvad Du end er, fornærmet min Person (især ved den 5te §. i den trykte Proclamation af 11te Juli sidstleden) ved at ansee mig for dum nok til at kunne forføres, feig nok til at kunne kyses, og kaftefuld nok til at forlade Ære og Pligt. Til et lidet Vederlag derfor være Dig hermed sagt, at Din og Dines Sikkerhed, saavidt det staaer til mig, skal være ophørt i det samme Øjeblik, Du passerer Jøkulsaa.

En ærlig Fjende fordrer Brandskat af Ubevæbnede, og fra os Fieldfolk kunne i Lighed dermed reqvireres en Deel Faar; men Du har — liig Satan i Miltons tabte Paradiis — søgt at forlede Dine Medmennesker, Dine egne Statsmedlemmer fra Pligt og Ærlighed, og saaledes søgt at nedstyrte os fra vort hele Menneskeværd.

Fortiener Du da ikke at pibes ud af Skuepladsen med et saadant fra hver Kant gienlydende Tilraab:

Troløse! fly dog alle Braves Egne;
Sky Danmark, hvor Dig undes ingen Grav!
Vær udskudt, hadet, bandlyst allevegne
Af Æreløse selv nedsænkt i Haanheds Hav!

Kuns Evigheden staaer Dig endnu tilbage; der ønsker jeg Dig at kunne forfra begynde et nyt og bedre Levnet.

J. Gudmundsen
Sysselmand i Skaptefjelds Syssels
vestre Halvdeel.

Det vil muligen forekomme mistænkeligt, at dette Brev først er dateret Dagen efter at Jørgensens Magt var ophørt, altsaa virkelig ikke kunde komme til hans Kundskab førend for sildigt, hvorfor det ikke vil være overflødigt at bemærke, at Sysselmanden boede 30 a 40 Miil borte fra Reikevig, altsaa var gandske uvidende om Tingenes Gang der paa Stedet, ligesom det af de af ham i samme Anledning udstedte Tingbudsedler sees, at disse ere daterede allerede i Juli Maaned nemlig strax efter at han havde modtaget Proclamationerne. Men skjøndt den egentlige Krigserklæring ikke var betids kommen Jørgensen for Øine, saa var dog Rygtet om Sysselmandens Foretagende kommet desto før, og man hørte endog Jørgensen yttre, at han havde nok Lyst til at tage den djerve Sysselmand ved Vingebenet. Efter at Sysselmanden havde expederet ommeldte Skrivelse, tog han sine øvrige Forholdsregler i Overeensstemmelse hermed. Stedet hvor Angrebet skulle skee blev nøie bestemt og Maaden paa det punktligste foreskreven, deriblandt var det aftalt at skyde Jørgensen, om muligt med et dødesigt Skud, men derimod kun tage de øvrige til Fange ved hurtigt Tilløb efter givet Signal. Enhver blev efter Evne forsynet med behørige Vaaben, og Syssel-

mandens egen Armering bestod af en god Riffel, 8 støbte Kugler og 9 Patroner. Som en Følge af Jørgensens pludselige Fald, blev dette ellers meget roesværdige Foretagende ikke videre udført. Men hvad man end kunde formode om Udfaldet af et saadant eller hvilketsomhelst andet Angreb paa Usurpatorens Person, saa vil dog den Fremgangsmaade, der virkeligen blev brugt, altid have været den sikreste og meest overeensstemmende med Landets Tarv og Stilling.

I det mindste i selve Reikevig vilde en Modstand blevet ligesaa farlig som vanskelig, da der havdes tilstrækkelig Magt om Bord i Skibet Margrethe & Anne, og deraf betjente Jørgensen sig ogsaa, naar et eller andet vigtigt Foretagende skulde gaae for sig, hvorimod hans egentlige Livvagt var kun maadelig bevæbnet, og for øvrigt aldeles uøvet i Krigskonsten. I Anledning af et Rygte der var udspredt i Landet, at det skulde gaae meget blodigt til i Reikevig formedelst engelsk Overfald, og hvoraf da atter maatte følge, at Ingen vovede sig derhen for at drive Handel med de Engelske, udgav Jørgensen en Proclamation, som jeg, da den intet Datum har, ikke har sat blandt de øvrige efter Tidsfølgen, men anføre her som en lille Rosin i Enden.

Proclamation.

Det er hermed bekjendtgjort, at adskillige slette Mennesker have udspredt falske Rygter i Landet, og paa en skammelig Maade har forestillet Indbyggerne, at det er farligt at reise i Landet, og at Blodet her strømmer paa

Gaderne formedelst engelsk Overfald. Indbyggerne kunne være gandske rolige, og være forsikkret at ingen Overlast vil skee dem frem og tilbage i deres lovlige Næringsveie og Handel, og endnu erklære vi saadanne Rygter at være gandske usandfærdige. Alle som udsprede slige Rygter skal ansees som Statens Fiender, og det vil være nødvendigt at behandle saadanne Folk, som ikke opføre sig som ordentlige Borgere, med den største Strænghed.

Jørgensen.
(L. S.)

